

Legitimace - právní příručka 2019

1. Obecně o kompetencích policie

Policie ČR smí činit pouze to, co jí zákony výslovně dovolují a musí přitom ctít princip přiměřenosti. Jakýkoliv úkon policie musí tedy být podložen konkrétním ustanovením zákona, které ji k tomuto úkonu výslovně zmocňuje - to platí i při legitimaci. Kompetence policie jsou upraveny zejména zákonem č. 273/2008 Sb., o polici České republiky. Stejný princip se vztahuje na **strážníky obecní (např. městské) policie**, kteří však mají oproti státní Policii ČR ještě o něco méně kompetencí. Postavení a kompetence strážníků obecní policie upravuje zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii.

2. Prokazování totožnosti (legitimace)

Policie dle zákona nemůže požadovat prokázání totožnosti, kdykoliv se jí zachce. V zákoně o policii je taxativně vyjmenováno dvanáct případů, ve kterých vás Policie ČR může k prokázání totožnosti vyzvat. Obecní policie má důvodů ještě méně.

§ 63 zákona o policii (citace ze zákona)

Prokázání totožnosti

(1) Prokázáním totožnosti se rozumí prokázání jména, popřípadě jmen, příjmení, data narození a v případě potřeby také adresy místa trvalého pobytu, adresy místa pobytu nebo adresy bydliště v zahraničí, rodného čísla a státní příslušnosti. Rozsah a způsob zjišťování osobních údajů musí být přiměřené účelu zjišťování totožnosti.

(2) Policista je oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu

- a) podezřelou ze spáchání trestného činu nebo přestupku,
- b) zdržující se v prostoru, o kterém lze důvodně předpokládat, že se v něm zdržují cizinci bez povolení opravňujícího k pobytu na území České republiky,
- c) bezdůvodně se zdržující v bezprostřední blízkosti policií chráněného prostoru nebo v místě, z něhož lze tento prostor účinně ohrozit,
- d) od níž je požadováno vysvětlení,
- e) odpovídající popisu hledané nebo pohřešované osoby,
- f) vstupující do policií chráněného objektu nebo prostoru anebo do místa, kam je policistou zakázán vstup, nebo z tohoto objektu, prostoru anebo místa vycházející,
- g) která má na místě veřejně přístupném zbraň a je důvodné podezření, že zbraň může být užito k násilí nebo pohnutce násilím,
- h) zdržující se v blízkosti místa, kde došlo ke spáchání trestného činu nebo přestupku, k požáru anebo jiné mimořádné události,

- i) která má být předvedena na žádost příslušného orgánu podle jiného právního předpisu),
- j) která je oznamovatelem podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku,
- k) na žádost jiné osoby, která má na zjištění totožnosti právní zájem, jakož i osobu, která o prokázání totožnosti policistu žádá, a zjištěné osobní údaje předat osobě, která o prokázání totožnosti požádala, nebo
- l) při plnění jiného úkolu, je-li to nezbytné k ochraně bezpečnosti osob a majetku, veřejného pořádku nebo pro předcházení trestné činnosti.

Pokud vás policie vyzve k prokázání totožnosti, vždy nejprve žádejte sdělení konkrétního zákonného důvodu legitimace, například slovy: „*Prosím o sdělení zákonného důvodu zjištění mé totožnosti podle ust. § 13 věty první zákona o policii.*“ a vždy, zejména máte-li dojem, že se jedná o svévolnou a bezdůvodnou lustraci, si policistu natáčejte. **Na nahrávání či natáčení zásahu policisty máte právo.**

Může se stát, že policista sám neví, z jakého zákonného důvodu legitimaci požaduje – takový postup pak nejlépe svědčí o účelovosti lustrace, a tedy možné nezákonnosti. Zpravidla však nakonec zákonné ustanovení vyloví. Lze předpokládat, že bude legitimaci odůvodňovat ust. § 63 odst. 2 písm. b), písm. c), nebo písm. l). Nicméně žádný z těchto důvodů nesmí být samoučelný nebo šikanózní, každý důvod by měl mít nějaký reálný základ. Ani důvod v písm. l) nelze dle našeho názoru vykládat natolik extenzivně (široce), aby na základě něj bylo možné hromadně či bezdůvodně (např. bez konkrétního podezření) preventivně lustrvat kohokoliv kdekoliv, neboť tím by celá zákonná vymezení důvodů ztratilo svůj smysl. **Vždy se proto co nejvíce doptávejte po konkrétních důvodech a vztahu k situaci, ve které jste lustrováný a vše si nahrávejte.**

Rovněž lze zmínit, a to případně i před policisty, rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 19. září 2018, sp. zn. 1 As 145/2018, ve kterém se soud jednoznačně vymezil proti účelovému sdělování zákonných důvodů k legitimaci bez věcného opodstatnění.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 19. září 2018, sp. zn. 1 As 145/2018 - nezákonné lustrace (citace z odůvodnění)

„Důvod pro lustraci musí existovat již v době výzvy k prokázání totožnosti, nelze jej následně domýšlet, či vytvářet jen proto, aby byl „nějaký“ důvod sdělen; jeho sdělení tedy nesmí být samoučelné. V této souvislosti je nutno podotknout, že podle § 13 zákona o policii je policista povinen před provedením úkonu poučit osobu dotčenou úkonem o právních důvodech provedení úkonu, a jde-li o úkon spojený se zásahem do práv nebo svobod osoby, také o jejich právech a povinnostech.“

Veškeré záznamy možných neoprávněných legitimací prosím poskytněte

právnímu oddělení.

Výzvě policie je však nakonec nutno vyhovět, i kdyby byla účelová a nezákonná - jinak Vás policista může na 24 hodin zajistit a dopustil/a byste se přestupku neuposlechnutí výzvy (viz níže). Bránit se lze zpravidla až zpětně, soudní cestou. Proto žádáme nahrávky - pokud budeme mít dostatek důkazů, můžeme zpětně proti případným protiprávním legitimacím ze strany policie podat žalobu.

3. Co znamená „totožnost“

Policie může zjišťovat: jméno, příjmení, datum narození a v případě potřeby adresu trvalého pobytu, rodné číslo a státní příslušnost. Pokud se rozhodnete svou totožnost policii sdělit, žádné další informace nemusíte sdělovat, přestože se na ně bude policie pravděpodobně ptát. Rovněž ne vždy po vás bude policie vyžadovat sdělení všech těchto údajů.

4. Nemám občanský průkaz

Čeští státní příslušníci nemají povinnost mít u sebe průkaz totožnosti, zcela postačí legitimovat se ústním sdělením svých osobních údajů. Pozor, jinak je tomu u cizinců - ti povinnost mít u sebe průkaz totožnosti mají, jinak se mohou dopustit přestupku a bude jim vyměřena pokuta.

5. Odmítnutí legitimace

Pokud odmítnete uposlechnout výzvu k prokázání totožnosti, může vás policie „zajistit“ - tj. omezit vás na vaší osobní svobodě za účelem zjištění vaší totožnosti. Toto omezení vaší osobní svobody, může znamenat, že budete odvezen na policejní stanici, nicméně můžete být zajištěni i na jiném vhodném místě. Zajištění může trvat nejvýše 24 hodin od počátku omezení na osobní svobodě (tedy od momentu, kdy vám fakticky policie znemožnila odejít a držela vás na místě). Ani o minutu déle. Pokud policie do 24 hodin vaši totožnost nezjistí, musí vás tedy propustit. Vždy však platí, že omezení vaší svobody musí být, pokud možno, co nejkratší. Pokud je tedy vaše totožnost zjištěna např. hned po příchodu na policejní stanici, měli byste být okamžitě propuštěni. Za neuposlechnutí výzvy policie k legitimaci hrozí udělení pokuty až do výše 10.000,- Kč (resp. 15.000,- Kč, pokud byl přestupek spáchán opakovaně).

6. Prokázání totožnosti řidiče motorového vozidla

Řidič motorového vozidla je ze zákona povinen mít u sebe řidičský průkaz a tento na výzvu policisty nebo strážníka obecní policie ve stejnokroji předložit - musí se tedy tímto způsobem legitimovat i bez udání jakéhokoliv dalšího důvodu (viz ust. § 6 odst. 7 a 8 zákona o provozu na

pozemních komunikacích).

Tato povinnost se však nevztahuje na další spolucestující ve vozidle – ty lze legitimovat pouze ze zákonných důvodů zmíněných výše (§ 63 zákona o policii), nikoliv „jen tak“. Rovněž cyklistu lze legitimovat pouze ze zákonných důvodů zmíněných výše, nikoliv „jen tak“. Legitimovat se automaticky tedy musí pouze řidič motorového vozidla.